

Valg av strategier for å forebygge UTELIVSRELATERT VOLD

ARTIKKEL

Av: Helge Fredriksen, KoRus - Sør

Høy beruselsesgrad er en faktor som har stor innvirkning på antall volds- og ordensforstyrrelser i forbindelse med utelivet i helgene. Spørsmålet er i hvilken grad voldsutøvere er påvirket av alkohol eller andre rusmidler når de utøver vold, og om dette har noen innvirkning når kommune, politi og utelivsbransje skal velge strategier i det forebyggende arbeidet.

Ansvarlig alkoholhåndtering

Kommunen, politiet og utelivsbransjen er sammen ansvarlige for å gi innbyggerne gode og trygge møtesteder. I flere norske byer og tettsteder er det gjennom Ansvarlig alkoholhåndtering etablert et formalisert samarbeid mellom politi, kommune og skjenkebransjen for å redusere og forebygge overskjenking, skjenking til mindreårige og volds- og ordensforstyrrelser. Min erfaring fra dialog og samarbeid med flere kommuner i Buskerud, Vestfold, Telemark og Agderfylkene er at det iverksettes en rekke tiltak for å forebygge skadevirkninger knyttet til alkoholbruk, mens det i mindre grad er fokus på problemene som bruk av narkotika og andre rusmidler medfører.

Alkohollovens rammer

Alkoholloven som ligger til grunn for kommunens skjenkepolitikk, har som mål å begrense de sam-

funnsmessige og individuelle skadene som alkoholbruk kan innebære, og har lite fokus på å forebygge bruk av narkotika. Det er kun omsetning av narkotika på skjenkestedene som rammes av alkoholloven. I tillegg omfatter begrepet «åpenbart påvirket» også bruk av andre rusmidler enn alkohol. Alkohol er som kjent et lovlig rusmiddel, mens besittelse, bruk og salg av narkotika er straffbart etter legemiddel- og straffeloven. Kommunene er pålagt å lage en alkoholpolitisk handlingsplan for sine rusforebyggende tiltak med bakgrunn i alkoholloven, mens tiltak for å forebygge bruk av narkotika i utelivet i stor grad er priggitt politiets prioritering og bruk av ressurser.

Sammenhengen ruspåvirkning- vold

Flere ulike faktorer er med på å påvirke antall voldshendelser i utelivet. Mest fremtredende er høy beruselsesgrad, drikkekultur, type og tetthet av skjenkesteder, skjenketider, dårlig vakthold og andelen unge

*Det er viktig at kommune, politi og utelivsbransjen samarbeider for å kunne gi innbyggerne gode og trygge møtesteder på byen.
Foto: Colourbox*

Analysen viste også at det ikke var tilfeldig hvem som var fornærmet i voldssakene; yngre menn var overrepresentert som både gjerningsperson og offer.

menn, som er overrepresentert både når det gjelder å utøve vold og som voldsoffer.¹ Norsk og internasjonal forskning viser at det er en klar sammenheng mellom grad av beruselse og voldshendelser. Jo større alkoholinntaket er, desto større er sjansen for å utøve vold så vel som å bli utsatt for vold. Forskning på sammenhengen mellom narkotikabruk og vold er mindre omfattende. Forskningen peker i retning av at selve rusmiddelbrukens betydning for voldsutøvelse først og fremst er knyttet opp mot bruk av kokain og amfetamin, mens bruk av andre illegale rusmidler som cannabis og heroin i seg selv ikke synes å øke risikoen for voldsutøvelse.²

Det er ikke mulig i analysesammenheng ut fra politiets datasystemer å trekke ut statistisk materiale som direkte viser hva gjerningsperson og offer er påvirket av når voldshandlinger finner sted. Det er viktig at det blir utarbeidet analyser for å etablere en felles problemforståelse mellom politiet, kommunen og utelivsbransjen. Politiet har derfor en utfordring i å utvikle sine datasystemer, slik at relevant informasjon som senere kan brukes i forskningsøymed og operative analyser, blir lagt inn.

Gjerningsperson og offer

I Grenlandskommunene har de god erfaring med Ansvarlig alkoholhåndtering. Kommune, politi og skjenkebransjen jobber tett sammen om forebyg-

gende tiltak. Som en del av samarbeidet utarbeidet politiet i 2015 en problemanalyse som viste at det var mange gjengangerkriminelle som sto bak utelivsvolden. Hele 1/3 av alle personer som var mistenkt/siktet/domfelt for utelivsrelatert vold, var tidligere også registrert med voldssaker. Analysen viste også at det ikke var tilfeldig hvem som var fornærmet i voldssakene; yngre menn var overrepresentert som både gjerningsperson og offer. Det framkommer ikke i undersøkelsen til politiet i Grenland om gjerningsperson og offer var ruspåvirket når voldshandlingene fant sted, men undersøkelsen viser at nesten halvparten av voldsutøverne tidligere hadde vært involvert i narkotikasaker.³

Bry deg uteliv

Flere norske byer har iverksatt prosjektet «Bry deg uteliv» i regi av Norsk Narkotikapolitiforening. I Tønsberg har politiet, kommunen, utelivsbransjen og Lions samarbeidet om å begrense bruken av narkotika på byens utesteder. I en reportasje i Tønsberg Blad 10. mai 2017 framkommer det at 300 personer har blitt anmeldt for narkotikalovbrudd i forbindelse med utelivet siden prosjektet startet i 2015. Politistasjonssjef Øystein Holt sier til avisen at politiet ser en nær sammenheng mellom narkotikapåvirkning og vold, og at de opplever at partydop er mer akseptert og har blitt en del av ungdomskulturen.

Min erfaring fra kommunikasjon og samarbeid

1 Michael S. Scott, Kelly Dedel. Assaults in and Around Bars, 2nd Edition

<https://ric-zai-inc.com/Publications/cops-p114-pub.pdf>

2 Rossow, Ingeborg [2010]. «Rusmiddelbruk og vold.» <http://www.forebygging.no/Artikler/2011-2008/Rusmilder-og-vold/>

3 Rolseth, Amund, (2015). Uønskede rusrelaterte hendelser i utelivet <http://www.forebygging.no/Rapporter-og-undersokelser/Regionale-lokale-undersokelser/2012---2017/Uonskede-rusrelaterte-hendelse-i-utelivet-Gjennomgang-av-saker-i-Grenland/>

Helge Fredriksen jobbet tidligere i politiet, men jobber nå som spesialrådgiver i KoRus - Sør. Han mener politiet bør øremerke operative ressurser til å forebygge og avdekke brudd både på alkoholloven og narkotikalovgivningen. Foto: KoRus - Sør

med en rekke kommuner i Sør-Norge er at det først og fremst er byer og tettsteder med et aktivt uteliv som opplever narkotika som et problem. Å avdekke bruk og salg av narkotika i forbindelse med utelivet er svært ressurskrevende for politiet, og det er bare i ytterst få byer at politiet klarer å sette av ressurser til å aksjonere mot problemet over tid.

Valg av forebyggende strategier

Mange kommuner har gjennom Ansvarlig alkoholhåndtering iverksatt et formalisert samarbeid for å forebygge utelivsrelatert vold. Rambøll publiserte i 2016 en evalueringsrapport vedrørende satsingen i 10 norske kommuner. I rapporten påpekes det at bedre samarbeid og dialog mellom involverte aktører, samt reduksjon i utelivsrelatert vold, er de viktigste resultatene i alle kommunene. Bedre samarbeid fungerer både som målsetting i seg selv og som viktig virkemiddel for å gjennomføre forebyggende tiltak. Et flertall av kommunene opplever også at de har blitt strengere i sin forvaltning av alkoholloven, herunder et sterkere fokus på kontroll- og sanksjonsvirksomheten.

Rambøll-rapporten anbefaler at satsingen må

tilpasses lokale forhold. Målsettingen med satsingen bør konkretiseres, og arbeidet bør operasjonaliseres i en handlingsplan. Kommunen bør gi opplæring i Ansvarlig vertskap til ansatte i utelivsbransjen for å kunne håndtere skjenkereglene og redusere faren for lovbrudd og brudd på skjenkereglene.⁴

Ut fra min erfaring med implementering av Ansvarlig alkoholhåndtering i en rekke kommuner vil jeg i tillegg understreke viktigheten av felles problemforståelse mellom de involverte partene, og at en problemanalyse legges til grunn ved valg av forebyggende tiltak. Er det alkohol eller narkotika som er hovedproblemet, eller begge deler? En suksessfaktor er etter min oppfatning at politiet klarer å øremerke operative ressurser til å forebygge og avdekke brudd på både alkoholloven og narkotikalovgivningen. En forutsetning for å lykkes med hele satsingen er at den drøftes og forankres i politirådene, hvor bindende beslutninger for alle aktører kan treffes.

⁴ Rambøll 2016. Helsedirektoratet – Ansvarlig alkoholhåndtering i ti kommuner. <http://www.kommunetorget.no/Global/Ramb%C3%B8ll%20rapport%20Ansvarlig%20alkoholh%C3%A5ndtering%20feb%202016.pdf>